

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
JEAN RICHARD DE LA TOUR IŠVADA,
pateikta 2023 m. kovo 23 d.¹

Byla C-590/21

**Charles Taylor Adjusting Limited,
FD
prieš
Starlight Shipping Company,
Overseas Marine Enterprises Inc.**

(*Areios Pagos* (Kasacinis teismas, Graikija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė –
Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Reglamentas (EB) Nr. 44/2001 –
Vienoje valstybėje narėje priimtų sprendimų pripažinimas ir vykdymas kitoje valstybėje narėje –
34 straipsnis – Atmetimo pagrindai – Valstybės narės, į kurią kreipiamasi, viešosios tvarkos
pažeidimas – Sąvoka „viešoji tvarka“ – Sprendimas, kuriuo užkertamas kelias tęsti procesus
kitos valstybės narės teismuose arba pasinaudoti teise į teisminę gynybą“

I. Įvadas

1. *Areios Pagos* (Kasacinis teismas, Graikija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 34 straipsnio 1 punkto ir 45 straipsnio 1 punkto išaiškinimu².

2. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant bylą, kurioje siekiama, kad vienos valstybės narės teismas pripažintų ir vykdytų kitos valstybės narės teismo priimtus sprendimus, kuriais bylos šalys, besikreipiančios į kitą pirmosios valstybės narės teismą, atgrasomos nuo tolesnio proceso vykdymo pastarajame teisme.

3. Jį svarstydamas Teisingumo Teismas turės nustatyti, ar gali būti atsisakyta pripažinti ir vykdyti kasatorių atžvilgiu priimtą nurodymą padengti bylinėjimosi išlaidas byloje dėl susitarimo dėl draugiško ginčų sprendimo (taikos sutarties), kuriuo buvo užbaigtas ankstesnio jų pareikšto ieškinio nagrinėjimas, pažeidimo, priimtą tame susitarime nurodyto teismo, remiantis tuo, kad tokiu pripažinimu ir vykdymu būtų pažeista viešoji tvarka, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punktą.

¹ Originalo kalba: prancūzų.

² OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42.

4. Išdėstysiu priežastis, dėl kurių manau, kad, esant tokiai situacijai taip pat turi būti taikomi principai, kuriais remdamasis Teisingumo Teismas nusprendė, kad „anti-suit injunction“, t. y. draudimas asmeniui pareikšti ieškinį arba tęsti procesą kitos valstybės narės teismuose, yra nesuderinamas su Reglamente Nr. 44/2001 nustatyta sistema.

II. Teisinis pagrindas

5. Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punkte nustatyta:

„Teismo sprendimas nėra pripažįstamas:

1) jei toks pripažinimas yra aiškiai prieštaraujantis valstybės narės, kurioje siekiama jį pripažinti, viešajai tvarkai.“

6. Šio reglamento 45 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Teismas, kuriam pateikiama 43 arba 44 straipsnyje nurodytas skundas, vykdymo reikalavimą atmeta arba patenkina tik esant vienai iš priežasčių, nustatytų 34 ir 35 straipsniuose. Teismas nutartį priima iš karto.“

III. Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

7. 2006 m. gegužės 3 d. laivas „Alexandros T.“ su kroviniu nuskendo Port Elizabeto įlankoje (Pietų Afrika). Bendrovės *Starlight Shipping Company*³ ir *Overseas Marine Enterprises Inc.*⁴, atitinkamai šio laivo savininkė ir valdytoja, kreipėsi į šio laivo draudikus, prašydamos atlyginti žalą, grindžiamą jų sutartine atsakomybe už draudžiamąjį įvykį.

8. Kadangi draudikai atsisakė tai padaryti, *Starlight* tais pačiais metais pareiškė ieškinius prieš juos kompetentingame Jungtinės Karalystės teisme, o prieš vieną iš draudikų – arbitražo teisme. Kol šios bylos dar buvo nagrinėjamos, *Starlight*, OME ir laivo draudikai sudarė susitarimus dėl draugiško ginčų sprendimo⁵, kuriais buvo užbaigti teismo procesai tarp šalių. Draudikai per sutartą terminą sumokėjo draudimo sutartyse numatytą draudimo išmoką ir galutinai padengė visas su laivo „Alexandros T.“ praradimu susijusias skolas.

9. Šiuos susitarimus 2007 m. gruodžio 14 d. ir 2008 m. sausio 7 d. patvirtino ieškinį nagrinėjęs Anglijos teismas. Jis nurodė sustabdyti visus paskesnius procesus atitinkamoje byloje, pradėtus dėl to paties ieškinio.

10. Po minėtų susitarimų sudarymo *Starlight* ir OME kartu su kitais savininkais ir jiems teisėtai atstovavusiais fiziniais asmenimis *Polymeles Protodikeio Peiraios* (Pirėjo pirmosios instancijos teismas, Graikija) pareiškė kelis ieškinius, įskaitant 2011 m. balandžio 21 d. ir 2012 m. sausio

³ Toliau – *Starlight*.

⁴ Toliau – OME.

⁵ Toliau – susitarimai dėl draugiško ginčų sprendimo. Buvo sudaryti trys tokie susitarimai: atitinkamai 2007 m. gruodžio 13 d. bei 2008 m. sausio 7 ir 30 d.; pastarasis susitarimas buvo sudarytas arbitražo teisme.

13 d. ieškinius, *Charles Taylor Adjusting Limited*⁶ – teisinių ir techninių konsultacijų bendrovei, kuri buvo laivo „Alexandros T.“ draudikų gynėja *Starlight* reiškiant pretenzijas Anglijos teisme, ir šios bendrovės vadovui FD.

11. Šiais naujaisiais ieškiniais, grindžiamais civilinės teisės pažeidimu (deliktu), *Starlight* ir OME prašė atlyginti turtinę ir neturtinę žalą, tariamai patirtą dėl melagingų ir šmeižikiškų teiginių apie juos, už kuriuos tariamai buvo atsakingi laivo draudikai ir jų atstovai. *Starlight* ir OME teigė, kad tuo metu, kai pradinis procesas dėl draudikų mokėtinės kompensacijos išmokėjimo dar nebuvo baigtas ir vis dar buvo atsisakoma išmokėti draudimo išmoką, šių draudikų įgaliotiniai ir atstovai, dalyvaujant *Ethniki Trapeza tis Ellados* (Graikijos nacionalinis bankas) – nuskendusio laivo savininko hipotekos kreditoriui – draudimo rinkoje paskleidė, be kita ko, melagingus gandus, kad laivas buvo prarastas dėl didelių defektų, kurie buvo žinomi laivo savininkams.

12. 2011 m., kol buvo nagrinėjami minėti ieškiniai, laivo draudikai ir jų atstovai, įskaitant, be kita ko, *Charles Taylor* ir FD, atsakovus šiose bylose, Anglijos teismuose pareiškė ieškinius *Starlight* ir OME, prašydami pripažinti, kad Graikijoje pradėtais procesais buvo pažeisti susitarimai dėl draugiško ginčų sprendimo, ir patenkinti jų reikalavimus priimti konstatuojamąjį sprendimą, taip pat priteisti žalos atlyginimą.

13. Pasibaigus procesams visų instancijų teismuose Anglijoje, 2014 m. rugsėjo 26 d. *High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division (Commercial Court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Karalienės suolo skyrius (Komerčių bylų kolegija), Jungtinė Karalystė) (toliau – *High Court*) teisėjas priėmė vieną sprendimą ir dvi nutartis⁷, kurie grindžiami taikos sutarčių turiniu ir teismo pasirinkimo sąlyga ir pagal kuriuos buvo paskirtas šis teismas ir ieškovams nurodyta sumokėti kompensaciją, susijusią su Graikijoje pradėtu procesu, taip pat padengti Anglijoje patirtas bylinėjimosi išlaidas⁸.

14. *Monomeles Protodikeio Peiraios, Naftiko Tmima* (Pirėjo pirmosios instancijos teismas, vienas teisėjas, Jūrinių bylų skyrius, Graikija) patenkino 2015 m. sausio 7 d. *Charles Taylor* ir FD ieškinį, kuriuo siekta, kad šie sprendimai būtų pripažinti ir paskelbti iš dalies vykdytiniais Graikijoje, vadovaujantis Reglamentu Nr. 44/2001.

15. 2015 m. rugsėjo 11 d. *Starlight* ir OME skundė⁹ šį sprendimą *Monomeles Efeteio Peiraios Naftiko Tmima* (Pirėjo apeliacinis teismas, vienas teisėjas, Jūrinių bylų skyrius, Graikija).

16. 2019 m. liepos 1 d. sprendimu šis teismas patenkino jų prašymą, motyvuodamas tuo, kad sprendimuose, kuriuos prašoma pripažinti ir vykdyti, nustatyti „kvazi“ draudimai reikšti ieškinį, dėl kurių suinteresuotieji asmenys negali kreiptis į Graikijos teismus, taip pažeidžiant Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos¹⁰ 6 straipsnio 1 dalį ir *Syntagma* (Konstitucija) 8 straipsnio 1 dalį bei 20 straipsnį. Šios nuostatos Graikijoje yra sąvokos „viešoji tvarka“ pagrindas.

17. Dėl šio sprendimo *Charles Taylor* ir FD pateikė kasacinį skundą *Areios Pagos* (Kasacinis teismas). Jie mano, kad *High Court* sprendimas ir nutartys akivaizdžiai neprieštarauja nei teismo vietos viešajai tvarkai, nei Europos Sąjungos viešajai tvarkai ir nepažeidžia pagrindinių jų

⁶ Toliau – *Charles Taylor*.

⁷ Toliau – *High Court* sprendimas, *High Court* nutartys, o kartu – *High Court* sprendimas ir nutartys.

⁸ Dėl išsamaus jų turinio žr. šios išvados 30–34 punktus.

⁹ Žr. šios išvados 25 punktą.

¹⁰ 1950 m. lapkričio 4 d. pasirašyta Romoje, toliau – EŽTK.

principų. Jie tvirtina, kad laikino žalos atlyginimo priteisimas pagal Graikijoje pareikštus ieškinius, kol nagrinėjami ieškiniai buvo pareikšti Anglijos teismuose, netapo kliūtis nei suinteresuotiesiems asmenims toliau kreiptis į Graikijos teismus, nei šiems teismams užtikrinti jiems teisminę gynybą. Todėl šis *High Court* sprendimas ir šios nutartys buvo klaidingai įvertinti kaip „draudimai reikšti ieškinį“.

18. Tokiomis aplinkybėmis *Areios Pagos* (Kasacinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar formuluotę „akivaizdus prieštaravimas Sąjungos viešajai tvarkai“, taigi, ir nacionalinei viešajai tvarkai, kuri yra atsisakymo pripažinti ir paskelbti vykdytinu pagrindas pagal Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punktą ir 45 straipsnio 1 dalį, be aiškaus draudimo reikšti ieškinį (*anti-suit injunctions*), kuriuo draudžiama iškelti ir nagrinėti bylą kitos valstybės narės teisme, reikia suprasti kaip susijusią ir su kitų valstybių narių teismų priimtais sprendimais ar nutartimis, kuriais neleidžiama, kad kitos valstybės narės teismas ieškovi suteiktų teisminę apsaugą arba toliau nagrinėtų šiame teisme jau pradėtas bylas, ir ar toks kišimasis į kitos valstybės narės teismo jurisdikciją nagrinėti konkrečią bylą, dėl kurios jau kreiptasi į šį teismą, yra suderinamas su Sąjungos viešąja tvarka? Tiksliau sakant, ar pagal Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punktą ir 45 straipsnio 1 dalį vienos valstybės narės teismo sprendimo ar nutarties, kuriais suteikiama išankstinė preliminarinė pinigine kompensacija asmenims, prašantiems pripažinti ir paskelbti vykdytinomis ieškinio pareiškimo teisme ar bylos nagrinėjimo kitos valstybės narės teisme išlaidas, pripažinimas ir (arba) paskelbimas vykdytinais prieštarauja Sąjungos viešajai tvarkai dėl to, kad:

- a) kaip matyti iš ieškinio nagrinėjimo, bylai taikomas susitarimas dėl draugiško ginčų sprendimo, tinkamai sudarytas ir patvirtintas valstybės narės teisme, priėmusiame sprendimą arba nutartį; ir
- b) kitos valstybės narės teismas, į kurią kreipėsi atsakovas su nauju ieškiniu, neturi jurisdikcijos pagal išimtinę jurisdikciją suteikiančią nuostatą?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar tai, kad akivaizdžiai ir tiesiogiai prieštaraujama nacionalinei viešajai tvarkai – pagal valstybėje taikomas pagrindines kultūrinės ir teisines koncepcijas ir pagal pagrindines Graikijos teisės normas, taikomas teisei į teisminę gynybą (Graikijos Konstitucijos 8 ir 20 straipsniai, Graikijos civilinio kodekso 33 straipsnis ir šios teisės apsaugos principas, kaip nurodyta Graikijos civilinio proceso kodekso 176 straipsnyje, 173 straipsnio 1–3 dalyse, 185, 205 ir 191 straipsniuose, nurodytuose šio sprendimo 6 punkte), taip pat pagal EŽTK 6 straipsnio 1 dalį, ir dėl to šiuo atveju būtų įmanoma netaikyti Sąjungos teisės dėl laisvo teismo sprendimų judėjimo ir nepripažinti tokių sprendimų ar nuostatų dėl šių suvaržymų – yra suderinama su koncepcijomis, kuriomis įtraukiama ir skatinama europinė perspektyva, ir pagal Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punktą ta prasme, kuria jis turi būti aiškinamas Teisingumo Teismo, tai yra pagrindas neleisti Graikijoje pripažinti ir vykdyti minėto sprendimo ir nutarčių (pirmasis klausimas), kuriuos priėmė kitos valstybės narės (Jungtinės Karalystės) teismai? Ar nepripažinimas dėl šios kliūtis yra suderinamas su Europos perspektyvą apimančiomis ir skatinančiomis koncepcijomis?“

19. Rašytines pastabas pateikė *Charles Taylor* ir FD, *Starlight* ir OME, Graikijos ir Ispanijos vyriausybės, taip pat Europos Komisija.

IV. Analizė

20. Pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punktą turi būti aiškinamas taip, kad valstybės narės teismas gali atsisakyti pripažinti ir vykdyti sprendimą dėl prieštaravimo viešajai tvarkai, grindžiamo tuo, kad šis sprendimas trukdo tęsti procesą kitame šios valstybės narės teisme, nes juo vienai iš bylos šalių priteista laikina bylinėjimosi išlaidų, kurias ji patyrė pradėjusi šį procesą, kompensacija, kadangi, pirma, šios bylos dalykui taikomas susitarimas dėl draugiško ginčų sprendimo, teisėtai sudarytas ir patvirtintas minėtą sprendimą priėmusio valstybės narės teismo, ir, antra, kitos valstybės narės teismas, kuriame buvo iškelta ši byla, neturi jurisdikcijos ją nagrinėti dėl išimtinę jurisdikciją suteikiančios sutarties nuostatos.

21. Nagrinėjamu atveju *High Court* sprendimas ir nutartys, kuriuos Graikijos teismo prašoma pripažinti ir vykdyti, buvo priimti 2014 m. rugsėjo 26 d. Ginčui pagrindinėje byloje *ratione temporis* taikytinas Reglamentas Nr. 44/2001¹¹.

22. Šiame reglamente išdėstytos specialios teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo taisyklės, kurias reikia priminti¹² pabrėžiant, kad ne visos jos buvo įtrauktos į Reglamentą Nr. 1215/2012.

A. Ginčui taikytinų pripažinimo ir vykdymo taisyklių priminimas

23. Reglamente Nr. 44/2001 numatyta, kad „[v]ienoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas turi būti pripažintas kitoje valstybėje narėje nereikalaujant pradėti kokio nors specialaus proceso“¹³. Bet kuri suinteresuota šalis, kuri pateikia teismo sprendimo pripažinimo klausimą kaip ginčo esmę, gali kreiptis dėl nutarties dėl teismo sprendimo pripažinimo išdavimo¹⁴. Kad teismo sprendimas būtų vykdomas, šio reglamento 38 straipsnyje numatyta procedūra, atliktina gavus prašymą jį paskelbti vykdytinu valstybėje narėje, į kurią kreipiamasi¹⁵.

24. Šiame etape jokio patikrinimo dėl bylos esmės neatliekama¹⁶.

¹¹ Pagal 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012. p. 1) 66 straipsnį Reglamentas Nr. 44/2001 toliau taikomas ieškiniams, pareikštiems iki 2015 m. sausio 10 d. Tas pats pasakytina apie sprendimus, Jungtinėje Karalystėje priimtus pagal Susitarimo dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos (OL L 29, 2020, p. 7), priimto 2020 m. sausio 30 d. Tarybos sprendimu (ES) 2020/135 dėl Susitarimo dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir atominės energijos bendrijos sudarymo (OL L 29, 2020, p. 1), pagal jo 185 straipsnį įsigaliojusiu 2020 m. vasario 1 d., 67 straipsnio 2 dalies a punktu: buvo numatytas pereinamasis laikotarpis iki 2020 m. gruodžio 31 d. (126 straipsnis), kuriuo Jungtinei Karalystei taikyta Sąjungos teisė, išskyrus atvejus, kai šiame susitarime buvo nustatyta kitaip (127 straipsnis).

¹² Dėl principo, pagal kurį Teisingumo Teismo pateiktas vieno iš šių teisės aktų, įskaitant 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselyje pasirašytą Konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32), iš dalies pakeistą vėlesnėmis konvencijomis dėl naujų valstybių narių prisijungimo prie šios konvencijos (OL C 27, 1998, p. 1) (toliau – Briuselio konvencija), nuostatų aiškinimas taikomas ir kito teisės akto nuostatoms, kai šias nuostatas galima laikyti lygiavertėmis, žr. 2022 m. birželio 20 d. Sprendimą *London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association* (C-700/20, EU:C:2022:488, 42 punktą).

¹³ 33 straipsnio 1 dalis. Ši taisyklė grindžiama tarpusavio pasitikėjimu vykdamą teisingumą Sąjungoje, kuris grindžiamas principu, kad visos valstybės narės laikosi Sąjungos teisės, siekdamos užtikrinti laisvą sprendimų judėjimą (žr. 2015 m. liepos 16 d. Sprendimą *Diageo Brands* (C-681/13, EU:C:2015:471, 40 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija) ir 2019 m. gruodžio 12 d. Sprendimą *Aktiva Finants* (C-433/18, EU:C:2019:1074, 23 ir 25 punktai).

¹⁴ Žr. Reglamento Nr. 44/2001 33 straipsnio 2 dalį. Be to, valstybės narės teismas, kurio papildomai prašoma pripažinti tokius sprendimus, turi jurisdikciją juos nagrinėti (žr. šio straipsnio 3 dalį).

¹⁵ Reglamente Nr. 1215/2012 šios procedūros nebėliko (žr. 26 konstatuojamąją dalį). Dėl vykdomos kontrolės žr. 2012 m. rugsėjo 6 d. Sprendimą *Trade Agency* (C-619/10, EU:C:2012:531, 43 ir 44 punktai). Pagal Reglamento Nr. 44/2001 48 straipsnį užsienio šalies teismo sprendimas, priimtas dėl kelių reikalavimų, gali būti pripažintas vykdytinu tik kai kurių iš jų, kuriuos teismas gali atskirti savo iniciatyva arba pareiškėjo prašymu, atžvilgiu.

¹⁶ Žr. Reglamento Nr. 44/2001 41 straipsnį ir 17 konstatuojamąją dalį.

25. Pagal Reglamento Nr. 44/2001 45 straipsnio 1 dalį tik nagrinėdamas šio reglamento 43 straipsnio 1 dalyje¹⁷ numatytą skundą dėl sprendimo, susijusio su prašymu paskelbti teismo sprendimą vykdytinu, teismas gali atsisakyti pripažinti teismo sprendimą arba jį panaikinti, remdamasis vienu iš minėto reglamento 34 ir 35 straipsniuose nurodytų nepripažinimo pagrindų.

26. Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnyje išvardyti keturi bendrieji sprendimo nepripažinimo pagrindai¹⁸. Šio straipsnio 1 punkte numatytas atvejis, kai „[sprendimo] pripažinimas yra aiškiai prieštaraujantis valstybės narės, kurioje siekiama jį pripažinti, viešajai tvarkai“. Pagal šio reglamento 35 straipsnio 3 dalį viešosios tvarkos kriterijus negali būti taikomas jurisdikcijos taisyklėms¹⁹.

27. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl šio kriterijaus taikymo atsižvelgiant į konkrečias jo nagrinėjamos bylos aplinkybes.

B. Konkrečios pagrindinės bylos aplinkybės

28. Verta atkreipti dėmesį į kelis nagrinėjamų sprendimų procesinio konteksto ir turinio aspektus.

1. Procesinės aplinkybės

29. Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas yra atsisakymo pripažinti ir vykdyti sprendimą dėl šio pripažinimo prieštaravimo viešajai tvarkai pagrindas procesiniame kontekste, kuriam būdingi tokie ypatumai:

- pagrindinės bylos, kurioje nagrinėjamas *Starlight* pagal *sutartį* pareikštas ieškinys, šalys pasirašė *susitarimus dėl draugiško ginčų sprendimo, kuriuose numatyta išimtinė* Anglijos teismo jurisdikcija,
- atsakovai, kuriems po to, kai buvo sudaryti šie susitarimai, *Starlight* ir OME Graikijos teisme pareiškė *ieškinį dėl deliktinės atsakomybės*, pasiekė, kad šis Anglijos teismas priimtų sprendimus, patenkinusius jų prašymą dėl deklaratyvaus pobūdžio apsaugos, ir avansu priteistų jiems Graikijos teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų kompensaciją, taip pat minėtame Anglijos teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų sumas, ir,
- kaip pažymėjo *Charles Taylor* ir FD, šio sprendimo pripažinimas ir vykdymas priklauso nuo jo dalyko įvertinimo.

¹⁷ Žr. Reglamento Nr. 44/2001 18 konstatuojamąją dalį. Pagal šio reglamento 43 straipsnio 1 dalį „[b]et kuri šalis gali apskūsti nutartį, susijusią su prašymu dėl teismo sprendimo paskelbimo vykdytinu“.

¹⁸ Kiti pagrindai nurodyti Reglamento Nr. 44/2001 35 straipsnyje. Jis skirtas jurisdikcijos kriterijų paisymui bylose, susijusiose su draudimu, vartotojų sudaromomis sutartimis ir išimtinės teismo jurisdikcijos nustatymu, neatsižvelgiant į šalių nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą, ir šio reglamento 72 straipsnyje įtvirtintą taisyklę. Šios nuostatos, pakartotos Reglamento Nr. 1215/2012 45 straipsnio 1 dalyje, buvo išplėtos įtraukiant tik individualias darbo sutartis. Procedūrinių padarinių pavyzdį žr. 2014 m. balandžio 3 d. Sprendime *Weber* (C-438/12, EU:C:2014:212, 54–58 punktai).

¹⁹ Taip pat žr. 2019 m. sausio 16 d. Sprendimą *Liberato* (C-386/17, EU:C:2019:24, 45 punktas) ir šios išvados 53 punktą.

2. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nurodytas nagrinėjamų sprendimų turinys

30. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimai kyla iš *High Court* sprendimo ir nutarčių, kuriuos jis grindžia *Charles Taylor* ir FD ieškiniu, turinio.

31. Visų pirma, šie sprendimai grindžiami dviem išvadomis. Teismo sprendime buvo nurodyta, kad Graikijoje pareikštais ieškiniais pažeidžiami susitarimai dėl draugiško ginčų sprendimo²⁰. Šie susitarimai buvo sudaryti tarp šalių, kurios visos įtrauktos į Anglijoje vykusius teismo ir arbitražo procesus, teigiant, kad jos dalyvavo kolektyvinėje deliktinėje veikoje. Šių susitarimų poveikis yra tas, kad bet koks galimas ieškinys prieš šias šalis, pareikštas dėl tos pačios priežasties, kuri yra Graikijoje prieš jas pradėtų procesų pagrindas, jau buvo patenkintas tais pačiais susitarimais, pagal pažeidimų bendrininkams taikomą taisyklę.

32. Be to, nutartyse taip pat buvo pažymėta, kad Graikijoje ieškiniai buvo pareikšti pažeidžiant išimtinės jurisdikcijos nustatymo taisykles.

33. Antra, dviem atskiromis nutartimis *Starlight* ir OME buvo įpareigos sumokėti:

- remiantis *High Court* sprendimu, kuriuo nustatytas principinis reikalavimas ir jo suma²¹, 100 000 svarų sterlingų (GBP) (apie 128 090 EUR) preliminarią kompensaciją Graikijoje iniciuotame procese²², kuri turėjo būti sumokėta ne vėliau kaip 2014 m. spalio 17 d. 16 val. 30 min. ir kuria turėjo būti atlyginta visa žala, patirta iki 2014 m. rugsėjo 9 d. imtinai, ir
- dvi sumas bylinėjimosi Anglijos teisme išlaidoms padengti, t. y. 120 000 GBP (apie 153 708 EUR) ir 30 000 GBP (apie 38 527 EUR), kurios per tą patį laikotarpį turėjo būti sumokėtos kaip visos patirtos žalos atlyginimas.

34. Trečia, *High Court* nutartyse, kurias Graikijos teismų prašoma pripažinti ir paskelbti vykdytinomis, pateikta tam tikra papildoma informacija. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas jas primena taip:

- „[A]biejų [*High Court*] nutarčių pradžioje netgi išdėstyti reikalavimai, kuriais įspėjama, kad jei bendrovės *Starlight* ir OME ir joms atstovaujantys fiziniai asmenys nevykdys nutarčių, jie gali būti laikomi nevykdančiais teismo nustatytų įpareigojimų, jų turtas gali būti konfiskuotas, jiems gali būti paskirta bauda arba fiziniai asmenys gali būti sulaikyti (1–5 punktai).“

²⁰ Anglijos teismas pažymėjo, kad pagal susitarimų dėl draugiško ginčų sprendimo sąlygas *Charles Taylor* ir FD, be kita ko, atleidžiami nuo bet kokių įsipareigojimų, kuriuos *Starlight* ir OME (arba kiekviena iš jų) galėtų prisiimti dėl prarasto laivo, įskaitant bet kokius įsipareigojimus, susijusius su Graikijos teismuose pareikštuose ieškiniuose išdėstytais reikalavimais.

²¹ Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas *High Court* sprendimo 83 punktą cituoja taip: „[Kasatoriai] pateikė prašymą atlyginti žalą. <...> Iki šiol jų patirtos bylinėjimosi išlaidos (originaline anglų k. *costs*) siekia beveik 163 000 GBP. [Prašomo] tarpinio mokėjimo suma <...> yra 150 000 GBP arba bet kokia kita suma, kurią *High Court* nustatys savarankiškai“. Toliau sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad vykstant šiam procesui kiti kasatoriai šiame procese prašė „sumokėti kompensacijos avansą, lygų 60 % bylinėjimosi išlaidų, susijusių su Graikijos teisme pareikštais ieškiniais“. Be to, šio sprendimo 94 punkte, kuris taip pat cituojamas sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, *High Court* nusprendė, kad „tinkamas tarpinis mokėjimas, kuris laikomas minėtos kompensacijos avansu, siekia 100 000 GBP“. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad „šis argumentas taip pat yra deklaratyvaus pobūdžio, ir, įvertinus ieškinį, reikia manyti, kad šioje byloje kyla tik jo pripažinimo, o ne jo pripažinimo vykdytinu klausimas, nes pastarasis klausimas susijęs tik su atitinkama po sprendimo priimtos nutarties dalimi“.

²² Pagal 2014 m. rugsėjo 26 d. valiutos keitimo kursą; žr. šios išvados 13 punktą.

- „Šiose nutartyse taip pat išdėstyti šie punktai, kurie net nebuvo įtraukti į kasatorių skundą (šių dalių nebuvo prašoma pripažinti ir paskelbti vykdytinomis):
4. Sprendimai dėl žalos atlyginimo dydžio bendrovių *Starlight* ir OME atžvilgiu bus priimti atskirai.
  5. Bus galima pareikalauti didesnio minėtos kompensacijos avanso (akivaizdžiai kalbama apie atvejį, kai procesai Graikijos teismuose būtų tęsiami ir dėl to ieškovų išlaidos padidėtų kelis kartus²³).“
- „O pirmojoje nutartyje, be kita ko, išdėstyti tokie nurodymai:
- „8. <...> bendrovės *Starlight* ir OME atskirai sudarys susitarimus, kuriuose bus numatyta, jog *CTa*²⁴ šalys atleidžiamos nuo bet kokių įpareigojimų, susijusių su reikalavimais, kuriuos bendrovės *Starlight* ir OME atskirai galėtų nurodyti Graikijos teismuose pareikštuose ieškiniuose kiekvienai *CTa* šaliai pagal prie šios nutarties pridėtą pavyzdinį susitarimą, o *Starlight* ir OME privalo grąžinti pasirašytus originalus *CTa* šalių advokatams <...>.
  9. Jeigu nepavyks nustatyti *Starlight* ir OME buvimo vietos atliekant pagrįstą paiešką arba jeigu jos nepasirašys susitarimų ar atsisakys juos pasirašyti iki minėtos datos, galima pateikti prašymą teisėjui Kay QC, kad jis pats įvykdytų minėtus susitarimus.“
35. Šiomis aplinkybėmis kyla klausimas dėl sprendimų, kuriuos prašoma pripažinti ir vykdyti, kvalifikavimo.

C. Nagrinėjamų sprendimų kvalifikavimas

36. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad *High Court*, kurio išimtinę jurisdikciją šalys pasirinko pagal susitarimus dėl draugiško ginčų sprendimo, sprendimas ir nutartys lemia jų poveikį Graikijos teismuose vykstančiam procesui.
37. Žinoma, šie sprendimai nėra tiesiogiai skirti Graikijos teismui ir pagal juos formaliai nedraudžiama tęsti jame pradėtą bylos nagrinėjimą. Vis dėlto juose nurodyti motyvai grindžiami Graikijos teismo jurisdikcija priimti sprendimus dėl šalių susitarimų dėl draugiško ginčų sprendimo ir dėl piniginių baudų, įskaitant sprendimą priteisti kompensacijos avansą, kuris yra atgrasomojo pobūdžio, nes jo dydis nėra galutinis ir priklauso nuo tolesnės šio proceso eigos²⁵. Be to, kartu su sprendimais priimtose neatskiriamose sankcijos ir teismo įsakymai, kuriais užtikrinamas jų vykdymas²⁶. Jie yra skirti *in personam Starlight* ir OME, siekiant, kad jos nutrauktų veiksmus, kuriais pažeidžia susitarimus dėl draugiško ginčų sprendimo, į kuriuos įtraukta teismo pasirinkimo sąlyga²⁷.

²³ Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo pastaba.

²⁴ Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad „CTa“ reiškia „kasatorius“, t. y. *Charles Taylor* ir FD (žr. šios išvados 17 punktą).

²⁵ Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad bylinėjimosi išlaidų apskaičiavimas ir priteisimas avansu laikinos kompensacijos forma iš esmės yra paslėpta sankcija.

²⁶ 2009 m. vasario 10 d. Sprendime *Allianz ir Generali Assicurazioni Generali* (C-185/07, EU:C:2009:69, 20 punktą) Teisingumo Teismas jau atkreipė dėmesį į priemonių, kurių buvo imtasi atsižvelgiant į draudimus pradėti kitą procesą („anti-suit injunctions“), įvairovę.

²⁷ Žr. šios išvados 34 punktą.

38. Atsižvelgiant į visas šias aplinkybes, man atrodo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas *High Court* sprendimą ir nutartis pagrįstai laiko „kvazi draudimais reikšti ieškinį“²⁸ ir daugiau dėmesio skiria sprendimams dėl žalos atlyginimo, kuriuos prašoma pripažinti ir vykdyti.

39. Manau, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pagrįstai kelia klausimą dėl šių sprendimų galimo pripažinimo ir vykdymo padarinių suderinamumo su Reglamentu Nr. 44/2001, remdamasis Teisingumo Teismo jurisprudencija, susijusia su „anti-suit injunction“²⁹ *paskelbimu*, siekdamas iš jos kildinti prieštaravimu viešajai tvarkai grindžiamą motyvą.

D. „Anti-suit injunction“ srityje taikomi jurisprudencijos principai

1. Vienos valstybės narės teismo atliekamos kitos valstybės narės teismo jurisdikcijos kontrolės nesuderinamumas su tarpusavio pasitikėjimo principu

40. Kaip nurodyta Teisingumo Teismo suformuotoje jurisprudencijoje³⁰, pagal Sąjungos teisę jurisdikcijos srityje teismas negali uždrausti šaliai pareikšti ieškinį arba tęsti procesą kitos valstybės narės teisme³¹, jei tokiu draudimu pažeidžiama šio teismo kompetencija priimti sprendimą jo nagrinėjamoje byloje. Iš tikrųjų toks kišimasis nesuderinamas su Briuselio konvencijos ir Reglamentu Nr. 44/2001 sistema, kuri grindžiama tarpusavio pasitikėjimo principu.

41. Be to, Teisingumo Teismas atmetė įvairias priežastis, nurodytas siekiant pateisinti tokį kišimąsi:

- aplinkybę, kad kišimasis yra tik netiesioginis ir kad juo siekiama užkirsti kelią atsakovui piktnaudžiauti procesu nacionaliniame teisme. Teisingumo Teismas nusprendė, kad teismo sprendimas dėl atsakovo elgesio piktnaudžiaujamojo pobūdžio, kai remiamasi kitos valstybės narės teismo jurisdikcija, reiškia, kad reikia įvertinti ieškinio pareiškimo kitos valstybės narės teisme svarbą³², ir

²⁸ Šiuo klausimu žr. 2018 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *C. E. ir N. E.* (C-325/18 PPU ir C-375/18 PPU, EU:C:2018:739) 89 punktą, kuriame vartojama sąvoka „anti-suit injunction“.

²⁹ Teisingumo Teismas yra priėmęs tik vieną sprendimą dėl *sprendimo*, kuriuo šaliai uždraudžiama pateikti tam tikrus prašymus valstybės narės teisme, *pripažinimo ir vykdymo* (2015 m. gegužės 13 d. Sprendimas *Gazprom* (C-536/13, EU:C:2015:316)). Tačiau nagrinėjamu atveju jis nėra svarbus. Iš tikrųjų jis susijęs su arbitražo teismo sprendimu, todėl iš esmės dėl Reglamentu Nr. 44/2001 taikymo srities, kuriai arbitražas nepriskirtas, Teisingumo Teismas nusprendė, kad nei šis arbitražo teismo sprendimas, nei sprendimas, kuriuo prirėmus valstybės narės teismas jį pripažinti, negali paveikti skirtingų valstybių narių teismų tarpusavio pasitikėjimo, kuriuo grindžiamas šis reglamentas (39 punktas). Iš to matyti, kad arbitražo teismo sprendimo pripažinimo ir vykdymo procedūra patenka į valstybėje narėje, kurioje prašoma pripažinti ir leisti vykdyti šį sprendimą, taikytinos nacionalinės ir tarptautinės teisės taikymo sritį (41 punktas). Be to, Reglamentu Nr. 1215/2012 12 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad šis reglamentas netaikomas ieškiniai ar sprendimui dėl arbitražo teismo sprendimo pripažinimo ar vykdymo (žr. 2022 m. birželio 20 d. Sprendimo *London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association*, C-700/20, EU:C:2022:488, 46 punktą).

³⁰ Žr. 2004 m. balandžio 27 d. Sprendimą *Turner* (C-159/02, EU:C:2004:228, 27, 28 ir 31 punktai). Taip pat žr. 2009 m. vasario 10 d. Sprendimą *Allianz ir Generali Assicurazioni Generali* (C-185/07, EU:C:2009:69) ir jo santrauką 2015 m. gegužės 13 d. Sprendime *Gazprom* (C-536/13, EU:C:2015:316, 32–34 punktai). Žr. naujausią sprendimą tik dėl tėvų pareigų – 2018 m. rugsėjo 19 d. Sprendimą *C. E. ir N. E.* (C-325/18 PPU ir C-375/18 PPU, EU:C:2018:739, 90 punktas).

³¹ Dėl aplinkybių, kuriomis „anti-suit injunctions“ naudojamosi „common law“ šalyse, žr. Usunier, L., „Compétence judiciaire, reconnaissance et exécution des décisions en matière civile et commerciale. – Compétence. – Exceptions à l'exercice de la compétence. – Conflits de procédures. – Articles 29 à 34 du règlement (UE) n° 1215/2012“, *JurisClasseur Droit international*, LexisNexis, Paryžius, 2015 m. spalio 7 d. (pastarąjį kartą atnaujinta 2022 m. rugpjūčio 3 d.), brošiūra 584–170, 5 punktas.

³² Žr. 2004 m. balandžio 27 d. Sprendimą *Turner* (C-159/02, EU:C:2004:228, 28 punktas).

– buvimą arbitražo proceso šalimi³³.

42. Taigi iš šios jurisprudencijos kyla jau įtvirtintas bendrasis principas, pagal kurį kiekvienas teismas, į kurį kreipiamasi, pats nustato, ar pagal taikytinas teisės normas jis turi jurisdikciją nagrinėti jam pateiktą ginčą³⁴, ir iš bylos šalies negali būti atimta teisė kreiptis į valstybės narės teismą, kuris patikrins savo jurisdikciją, nes priešingu atveju gresia sankcija³⁵.

2. Jurisdikcijos netikrinimo principo išimtys, kurias yra apribojęs Sąjungos teisės aktų leidėjas

43. Teisingumo Teismo jurisprudencijoje primenama, kad šio bendrojo principo išimtys ribotai leidžiamos pagal Reglamentą Nr. 44/2001, kad jos susijusios tik su sprendimų pripažinimo ar vykdymo etapu ir kad jomis siekiama užtikrinti tam tikrų specialios ar išimtinės jurisdikcijos taisyklių, numatytų tik šiame reglamente, taikymą³⁶.

44. Mano nuomone, tuo remiantis darytina išvada, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas manė, jog šalių susitarimai, kuriais jos išpareigoja perduoti savo ginčus spręsti arbitražui arba paskiria teismą juos nagrinėti, neturi įtakos jurisdikcijos netikrinimo principo taikymui³⁷.

³³ Žr. 2009 m. vasario 10 d. Sprendimą *Allianz ir Generali Assicurazioni Generali* (C-185/07, EU:C:2009:69, 27 ir 28 punktai) ir 2015 m. gegužės 13 d. Sprendimą *Gazprom* (C-536/13, EU:C:2015:316, 32 punktas).

³⁴ Žr. Sprendimą *Allianz ir Generali Assicurazioni Generali* (C-185/07, EU:C:2009:69, 29 ir 30 punktai).

³⁵ Dėl šio principo ir jo plačios sampratos žr. 2018 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *C. E. ir N. E.* (C-325/18 PPU ir C-375/18 PPU, EU:C:2018:739, 90 ir 91 punktus). Šiuo klausimu taip pat žr. kai kuriuos nacionalinius sprendimus, kaip antai 2009 m. spalio 14 d. *Cour de cassation* (Kasacinis teismas, Prancūzija) 1-osios civilinių bylų kolegijos sprendimą (Nr. 08-16.369 ir 08-16.549) ir komentarus, be kita ko, Clavel S., „Conflicts de juridictions. – Exequatur d’un jugement étranger. – Injonction anti-suit. – Ordre public international. – Clause attributive de juridiction. – Clauses de procédure.“, *Journal du droit international (Clunet)*, LexisNexis, Paryžius, 2010 m. sausis, Nr. 1, p. 146–155, ypač p. 152, ir Muir Watt, H., „La procédure d’anti-suit injonction n’est pas contraire à l’ordre public international“, *Revue critique de droit international privé*, Dalloz, Paryžius, 2010, p. 158–163. Taip pat žr. 2018 m. birželio 6 d. *High Court* sprendimo *Nori Holding Limited and others v. Public Joint-Stock Company „Bank Otkritie Financial Corporation“*, 90 punktą, cituojamą Law, S., „Article 29“, in Requejo Isidro, M., *Brussels Ibis: A Commentary on Regulation (ES) n° 1215/2012*, Edward Elgar Publishing, Čeltnamas, 2022, p. 466–483, visų pirma 29.52 ir 29.54 punktai, p. 481 ir 482.

³⁶ Žr. šios išvados 18 išnašą.

³⁷ Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad nors Briuselio konvencijoje, kurioje reglamentuotas jurisdikcijos suteikimas, remiantis jos 17 straipsniu, buvo nurodomas vienas jurisdikciją turintis teismas, reglamentuose Nr. 44/2001 ir Nr. 1215/2012 ši taisyklė buvo palikta galioti, „jeigu šalys nesusitarė kitaip“.

45. Teisingumo Teismas dar nėra priėmęs sprendimo dėl pastarojo atvejo³⁸. Mano nuomone, pagal analogiją su arbitražo srityje priimtame Sprendime *Allianz ir Generali Assicurazioni Generali*³⁹ padaryta išvada iš bylos šalies, kuri kreipiasi į valstybės narės teismą, teigdama, kad jurisdikciją suteikianti sutarties nuostata, kuriai ji pritarė, yra netaikytina, negali būti atimta teisė pasinaudoti teisminės gynybos rūšimi, į kurią ji turi teisę⁴⁰.

46. Iš tikrųjų „anti-suit injunctions“ draudimo Sąjungoje pagrindu, t. y. teismų tarpusavio pasitikėjimu, ir tuo, kad Reglamente Nr. 1215/2012, kuriuo pakeistas Reglamentas Nr. 44/2001, nėra konkrečios nuostatos, pateisinamas Teisingumo Teismo jurisprudencijos taikymas atvejams, kai išimtinė jurisdikcija tam tikram teismui buvo suteikta šalių susitarimu⁴¹. Taip užtikrinamas šio reglamento veiksmingumas⁴².

E. Dėl viešosios tvarkos pagrindo, kuriuo pateisinamas atsisakymas pripažinti ir vykdyti „anti-suit injunctions“

47. Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punkte⁴³ numatytas akivaizdaus prieštaravimo valstybės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, viešajai tvarkai vertinimas susijęs su *užsienio teismo sprendimo padariniais, atsirandančiais* tuo atveju, jeigu jis pripažįstamas ir vykdomas⁴⁴, remiantis europine viešosios tvarkos koncepcija⁴⁵.

³⁸ Šiuo metu Teisingumo Teisme nagrinėjamoje byloje *Gjensidige* (C-90/22) Teisingumo Teismui pateiktas prašymas išaiškinti Reglamento Nr. 1215/2012 45 straipsnio 1 dalies e punkto ii papunkčio nuostatą (antrasis prejudicinis klausimas) dėl tarptautinių pervežimų sutartyje, reglamentuojamoje specialia tarptautine konvencija, numatyto jurisdikcinio susitarimo ir dėl sąvokos „viešojo tvarka“ vartojimo konkrečiomis tos bylos aplinkybėmis (trečiasis prejudicinis klausimas).

³⁹ C-185/07, EU:C:2009:69, 26 ir 31 punktai. Teisingumo Teismas nusprendė, kad nacionaliniam teismui negali būti kliudoma išnagrinėti preliminarų arbitražinio susitarimo galiojimo ar taikytinumo klausimą ir suinteresuotosios šalies prašymu įvertinti, ar arbitražinis susitarimas yra negaliojantis, netekęs galios arba negali būti įvykdytas. Šiuo klausimu pažymiu, kad, nepaisant doktrinoje išsakytos kritikos po šio sprendimo priėmimo dėl ypatingos arbitražo situacijos (žr., be kita ko, Muir Watt, H., *op. cit.*, p. 161), 2015 m. gegužės 13 d. Sprendimas *Gazprom* (C-536/13, EU:C:2015:316) nepaneigia principų, kuriais grindžiamas minėtas sprendimas. Ta pačia tema žr. 2009 m. spalio 14 d. *Cour de cassation* (Kasacinis teismas) 1-osios civilinių bylų kolegijos sprendimą (Nr. 08-16.369 ir 08-16.549), kuriame nuspręsta, kad draudimas reikšti ieškinį („anti-suit injunction“), kurio tikslas, „nepatenkantis į susitarimų ar Bendrijos teisės taikymo sritį“, yra priversti laikytis jurisdikciją suteikiančios nuostatos, neprieštarauja tarptautinei viešajai tvarkai. Dėl tam tikrų doktrinos komentarų, susijusių su šiuo sprendimu, žr. šios išvados 35 išnašą.

⁴⁰ Šalys gali tarpusavyje aptarti, be kita ko, esminę sąlygą, kurią turi atitikti susitarimas dėl jurisdikcijos, t. y. jis turi būti sudarytas dėl „ginčų, kilusių arba galinčių kilti dėl konkrečių teisinių santykių“ (Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnio 1 dalis). Žr. 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimą *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, 67 punktas). Teismas, į kurį kreiptasi, taip pat gali būti priverstas patikrinti, ar teismo pasirinkimo sąlyga nenukrypsta nuo išimtinės jurisdikcijos taisyklės, ar buvo išreikštas ketinimas nuo jos nukrypti ir ar ji nebuvo pakeista kitomis aplinkybėmis. Žr., pavyzdžiui, C. Legros „Commerce maritime. – Contrat de transport de marchandises. Responsabilité du transporteur“, *JurisClasseur Transport*, LexisNexis, Paryžius, 2021 m. rugsėjo 25 d., 1269 brošiūra, II, *Conflicts de juridictions*, 48 punktas. Be to, dėl sprendimo dėl jurisdikcijos nebuvimo pripažinimo ir jo motyvų, susijusių su jurisdikciją suteikiančia nuostata, žr. 2012 m. lapkričio 15 d. Sprendimą *Gothaer Allgemeine Versicherung ir kt.* (C-456/11, EU:C:2012:719, 29 ir 41 punktai).

⁴¹ Šiuo klausimu žr. Usunier, L., *op. cit.*, 5 punktą. Taip pat žr. Legros, C., *op. cit.*, 48 punktą.

⁴² Šiuo klausimu žr. 2004 m. balandžio 27 d. Sprendimą *Turner* (C-159/02, EU:C:2004:228, 29 punktas) ir 2009 m. vasario 10 d. Sprendimą *Allianz ir Generali Assicurazioni Generali* (C-185/07, EU:C:2009:69, 24 punktas).

⁴³ Žr. šios išvados 5 ir 26 punktus.

⁴⁴ Žr. P. Jenard pranešimą dėl 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL C 59, 1979, p. 1), visų pirma p. 44, ir 2009 m. balandžio 28 d. Sprendimą *Apostolides* (C-420/07, EU:C:2009:271, 60 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

⁴⁵ Žr. 2000 m. kovo 28 d. Sprendimą *Krombach* (C-7/98, EU:C:2000:164, 25–27 punktai). Dėl šios sąvokos žr. Nowak, J. T., Richard, V., „Article 45“, in Requejo Isidro, M., *Brussels Ibis: A Commentary on Regulation (ES) n° 1215/2012*, *op. cit.*, p. 638–678, ypač 45.69–45.72 punktai, p. 666–668, ir Mankowski, P., „Article 45“, in Magnus, U., bei Mankowski, P., *European Commentaries on Private International Law, Brussels Ibis Regulation*, 2-asis leid., Otto Schmidt, Kelnas, 2023, p. 842–918, ypač 28 ir paskesni punktai, p. 864 ir paskesni.

48. Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punktą turi būti aiškinamas siaurai, nes juo sudaroma kliūtis įgyvendinti vieną pagrindinių šio reglamento tikslų. Todėl juo turi būti remiamasi tik išimtiniais atvejais. Teisingumo Teismas kontroliuoja ribas, kada šios valstybės narės teismas gali remtis šia sąvoka, atsisakydamas pripažinti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą⁴⁶.

49. Kalbant apie proceso viešąją tvarką⁴⁷, pažymėtina, kad Teisingumo Teismas šio 34 straipsnio 1 punkte nurodytą sąvoką aiškino plačiai, manydamas, kad ja galima remtis tuo atveju, kai ribojama Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje įtvirtinta teisė į veiksmingą teisinę gynybą⁴⁸.

50. Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą dėl šalių nurodyto teismo priimtų sprendimų, grindžiamų būtent susitarimuose dėl draugiško ginčų sprendimo įtvirtintos teismo pasirinkimo sąlygos pažeidimu, kurių finansines pasekmes nulemia šis teismas, pripažinimo ir vykdymo⁴⁹. Konkrečiai kalbant, šiuose sprendimuose reikalaujama, kad tokių susitarimų šalys, kurios visų pirma nesikreipė į šį teismą, avansu sumokėtų kitų bylos šalių, kurioms kitoje valstybėje narėje iškelta byla, patirtų išlaidų kompensaciją.

51. Minėtuose sprendimuose, kurie nebuvo priimti siekiant nustatyti apsaugos priemonę, buvo numatyta tuo atveju, jei bus tęsiamas procesas Graikijos teisme, kartu su priemonėmis užtikrinti sprendimų vykdymą skirti kitas kompensacijas. Taigi savo poveikiu jie gerokai peržengia šiuose susitarimuose šalių nurodyto teismo atliekamo susitarimų dėl draugiško ginčų sprendimo aiškinimo ir savo jurisdikcijos nagrinėjimo ribas⁵⁰.

⁴⁶ Žr. 2012 m. rugsėjo 6 d. Sprendimą *Trade Agency* (C-619/10, EU:C:2012:531, 48 ir 49 punktai bei juose nurodyta jurisprudencija) ir 2016 m. gegužės 25 d. Sprendimą *Meroni* (C-559/14, EU:C:2016:349, 38 ir 40 punktai). Taip pat žr. 2022 m. birželio 20 d. Sprendimą *London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association* (C-700/20, EU:C:2022:488, 77 punktas).

⁴⁷ Šiuo klausimu žr. Gaudemet-Tallon, H., Ancel, M.-E., *Compétence et exécution des jugements en Europe, Règlements 44/2001 et 1215/2012, Conventions de Bruxelles (1968) et de Lugano (1998 et 2007)*, 6-asis leid., Librairie générale de droit et de jurisprudence, collection „Droit des affaires“, Paryžius, 2018, 438 ir paskesni punktai, p. 611 ir paskesni; taip pat Nowak, J., T., Richard, V., *op. cit.*, 45.82 ir paskesni punktai, p. 671 ir paskesni.

⁴⁸ Šiuo klausimu žr. 2016 m. gegužės 25 d. Sprendimą *Meroni* (C-559/14, EU:C:2016:349, 44–46 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija). Taigi proceso viešosios tvarkos pažeidimas yra akivaizdus teisės į gynybą pažeidimas, jeigu naudojamos teisės gynimo priemonėmis (šio sprendimo 48 ir 50 punktai bei juose nurodyta jurisprudencija). Dėl šio „anti-suit injunctions“ nepripažinimo pagrindo taikymo žr. P. Mankowski, *op. cit.*, 31 punktas, p. 869.

⁴⁹ Reikia pabrėžti, kad tuo atveju, kai bylos šalis pažeidė susitarimą dėl jurisdikcijos, šis klausimas žalos atlyginimo pagrįstumui netaikomas. Šiuo atžvilgiu pirmiausia reikia priminti, kad sprendimo pripažinimo etape draudžiama bet kokia jo peržiūra iš esmės (žr. 2016 m. gegužės 25 d. Sprendimo *Meroni*, C-559/14, EU:C:2016:349, 41 punktą ir 2019 m. sausio 16 d. Sprendimo *Liberato*, C-386/17, EU:C:2019:24, 54 punktą). Antra, vis dėlto man atrodo tikslinga paminėti doktrinoje vykstančias diskusijas šia tema. Žr., pirma, Gaudemet-Tallon, H., Ancel, M.-E., *op. cit.*, 162 punktą, p. 215, kuriam pritariama neigiamam atsakymui pagal Sąjungos teisę. Žr., antra, Brosch, M., ir Kahl, L. M., „Article 25“, in Requejo Isidro, M., *Brussels Ibis: A Commentary on Regulation (ES) n° 1215/2012*, *op. cit.*, p. 344–374, visų pirma 25.75 punktas, p. 366, kur cituojami sprendimai, priimti *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas, Vokietija) 2019 m. spalio 17 d., III ZR 42/19, 41–45 punktai, ir *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) 2007 m. vasario 23 d., Nr. 201/2007, taip pat Álvarez González, S., „The Spanish Tribunal Supremo Grants Damages for Breach of a Choice-of-Court Agreement“, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts (IPRax)*, Gieseking, Bylefeldas, t. 29, Nr. 6, 2009, p. 529–533. Pažymiu, kad šiame Vokietijos teismo sprendime, kuriuo rėmėsi Charles Taylor ir FD, šalių nurodyto teismo sprendimas dėl žalos atlyginimo buvo priimtas po to, kai teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia, patikrino savo jurisdikciją. Žr., be kita ko, Burianski, M. komentarą „Damages for breach of an exclusive jurisdiction clause“, 2020 m. sausio mėn., skelbiamą šiuo interneto adresu: <https://www.whitecase.com/insight-alert/damages-breach-exclusive-jurisdiction-clause>.

⁵⁰ Dėl to pagrindinėje byloje gali kilti klausimas dėl 2003 m. gruodžio 9 d. Sprendime *Gasser* (C-116/02, EU:C:2003:657) nustatytų proceso taisyklių taikymo, jeigu bus konstatuota, jog *lis pendens* sąlygos buvo įvykdytos. Priešingai, nei buvo nusprendęs Teisingumo Teismas, rengdamas naują Reglamento Nr. 44/2001 redakciją, Sąjungos teisės aktų leidėjas pirmenybę suteikė pasirinkto teismo vietos teismui, kad šis patvirtintų savo jurisdikciją Reglamento Nr. 1215/2012 31 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatytais sąlygomis, įskaitant sąlygą, kad jam būtų pavesta nagrinėti ginčą. Dėl pastarosios esminės sąlygos, ypač nagrinėjamu atveju, žr. Usunier, L., *op. cit.*, 29 punktą. Dėl šio sprendimo pritaikymo situacijoms, kurioms taikytinas Reglamentas Nr. 44/2001, žr. Gaudemet-Tallon, H., Ancel, M.-E., *op. cit.*, 367 punktas, p. 534. Be to, reikia priminti, kad užsienio teismo sprendimo pripažinimo etape *lis pendens* taisyklių nesilaikymas nėra tokio pripažinimo kliūtis. Žr. 2019 m. sausio 16 d. Sprendimą *Liberato* (C-386/17, EU:C:2019:24, 52 punktas).

52. Vadinas, atsižvelgiant į kontekstą, būtent *High Court* nutartys neabejotinai daro tokį poveikį, kad atitinkamos šalys būna priverstos atsisakyti ieškinio. Taip pat netiesiogiai užkertamas kelias tik bylą iš esmės nagrinėjančiam teismui pagal Reglamentą Nr. 44/2001 turėti galimybę priimti sprendimą dėl savo jurisdikcijos, užbaigti procesą ir priimti sprendimą dėl jame pradėto proceso bylinėjimosi išlaidų ir dėl galimų su juo susijusių reikalavimų atlyginti žalą.

53. Manydamas, kad šis teismas turi atlikti bendrą proceso ir visų aplinkybių vertinimą⁵¹, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, mano nuomone, teisingai nurodo, kad *High Court* sprendimo ir nutarčių pripažinimas ir vykdymas akivaizdžiai nesuderinamas su teismo vietos viešąja tvarka, ir teigia, kad pažeidžiamas pagrindinis tarpusavio pasitikėjimu grindžiamos Europos teisminės erdvės principas⁵², pagal kurį kiekvienas teismas sprendžia dėl savo jurisdikcijos. Primenu, kad dėl šio principo Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog pagal jį bet kokiomis aplinkybėmis draudžiama priimti sprendimus, kuriais tiesiogiai ar netiesiogiai uždraudžiama tęsti kitoje valstybėje narėje pradėtą procesą.

54. Kitaip tariant, dėl šio draudimo sisteminio pagrindo negalima leisti nuo jo nukrypti, nebent būtų nustatyta, kad sprendimas, kuris būtų uždraustas tiesioginio proceso metu, sukelia tam tikras pasekmes.

55. Taigi siūlau Teisingumo Teismui į pirmąjį prejudicinį klausimą atsakyti teigiamai ir tuo remiantis konstatuoti, jog nereikia nagrinėti antrojo klausimo.

V. Išvada

56. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Areios Pagos* (Kasacinis teismas, Graikija) pateiktus prejudicinius klausimus:

2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 34 straipsnio 1 dalis

turi būti aiškinama taip:

valstybės narės teismas gali atsisakyti pripažinti ir vykdyti sprendimą dėl prieštaravimo viešajai tvarkai, grindžiamo tuo, kad šis sprendimas trukdo tęsti procesą kitame šios valstybės narės teisme, nes juo vienai iš bylos šalių priteista laikina bylinėjimosi išlaidų, kurias ji patyrė pradėjusi šį procesą, kompensacija, kadangi, pirma, šios bylos dalykui taikomas susitarimas dėl draugiško ginčų sprendimo, teisėtai sudarytas ir patvirtintas minėtą sprendimą priėmusio valstybės narės teismo, ir, antra, kitos valstybės narės teismas, kuriame buvo iškelta ši byla, neturi jurisdikcijos ją nagrinėti dėl išimtinę jurisdikciją suteikiančios sutarties nuostatos.

⁵¹ Šiuo klausimu žr. 2009 m. balandžio 2 d. Sprendimą *Gambazzi* (C-394/07, EU:C:2009:219, 48 punktas).

⁵² Žr. šios išvados 40 punktą.